VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Lausunto 19.5.2025

Peter Westerstråhle
Johtava asiantuntija

Tarkastusvaliokunnalle

K 1/2025 VP HALLITUKSEN VUOSIKERTOMUS 2024

Yleistä

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle hallituksen vuosikertomuksen perustuslain 46 §:ssä säädettynä kertomuksena hallituksen toiminnasta, valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä niistä toimista, joihin hallitus on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt.

Hallituksen vuosikertomuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 9 a §:ssä sekä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 17 ja 18 §:ssä. Talousarviolain 18 §:ssä edellytetään, että hallituksen vuosikertomukseen otettavien valtiontalouden ja valtion taloudenhoidon sekä toiminnan tuloksellisuuden kuvausten tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta (oikea ja riittävä kuva). Hallituksen vuosikertomuksesta annetussa asetuksessa (853/2024) on tarkempia säännöksiä vuosikertomuksen sisällöstä. Vuosikertomus annetaan kalenterivuosittain.

Hallituksen vuosikertomuksen tekstit laaditaan ministeriöissä. Vuosikertomuksen valmistelun koordinoimisesta ja tekstien muokkaamisesta vastaa valtioneuvoston kanslian ja valtiovarainministeriön muodostama hallituksen vuosikertomuksen toimituskunta.

Hallituksen vuosikertomuksen rakenne ja sisältö

Hallituksen vuosikertomus 2024 koostuu viidestä osasta:

– Varsinainen kertomusosa
– Liite 1 Ministeriöiden toimialojen tuloksellisuuden kuvaukset
– Liite 2 Tilinpäätöslaskelmat
– Liite 3 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta
– Liite 4 Valtion yhtiöomistus

Vuosikertomuksen kertomusosan ensimmäisessä luvussa esitellään hallituksen kokoonpano ja ministereiden työnjako.

Kertomusosan toisessa luvussa kuvataan pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman ’Vahva ja välittävä Suomi ’ jäsennyksen mukaisesti hallitusohjelman toimeenpanoa.

Kertomusosan kolmannessa luvussa tarkastellaan lainvalmistelun kokonaisuutta.

Kertomusosan luku 4 käsittelee julkista taloutta. Siinä käsitellään yleistaloudellisia lähtökohtia, julkisen talouden tilaa ja valtiontaloutta. Luvussa on kootusti ja tiiviissä muodossa tietoa valtion talousarviotalouden sekä valtion liikelaitosten ja rahastojen tuotoista, kuluista ja varallisuusasemasta. Lukuun on lisätty myös tiedot valtiokokonaisuuden taseen ulkopuolisista vastuista. Lisäksi käsitellään tarkemmin mm. valtion talousarviota, kehyksiä sekä EU:n ja Suomen välisiä rahavirtoja. Selvitykset annetaan myös valtionvelasta, valtiontalouden riskeistä sekä verotuksesta. Lukuun sisältyy myös valtion henkilöstön tarkastelu sekä katsaukset valtion toimitiloihin ja ICT-menoihin. Luvussa käsitellään myös lyhyesti valtion yhtiöomistusta ja siihen on sisällytetty lyhyt tarkastelu hyvinvointialuetaloudesta, kuntataloudesta sekä työeläkelaitoksista ja muista sosiaaliturvarahastoista.

Kertomusosaan sisältyy myös valtiovarain controller -toiminnon lausuma hallituksen vuosikertomuksen tietojen oikeellisuudesta ja riittävyydestä.

Liitteessä 1 esitellään kunkin hallinnonalan rakenne ja keskeiset tunnusluvut. Liitteessä 1 esitetään myös katsaukset toimintaympäristön ja toimialan muutoksiin mukaan lukien arviot toimintaympäristön ja toimialan keskeisimmistä riskeistä. Tuloksellisuuskuvaukset sisältävät tiedot hallinnonalojen määrärahojen käytöstä, ministeriöiden arviot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä ja tiiviit kuvaukset tuloksellisuuden kehityksestä sekä kestävän kehityksen ja sukupuolten tasa-arvon tavoitteiden toteutumisesta kertomusvuonna. Kertomuksessa esitettyjä tietoja täydentävät linkitykset verkossa julkaistuihin aineistoihin. Oikeusministeriön luvussa on esitetty sellaisenaan Saamelaiskäräjien kertomus

vuodelta 2024. Liitteessä on lisäksi esitetty keskeiset tiedot valtion liikelaitoksista ja valtion talousarvion ulkopuolella olevista rahastoista.

Liitteessä 2 keskeinen kokonaisuus on Valtiokonttorin laatima valtion tilinpäätös liitetietoineen. Lisäksi tilinpäätösosassa on esitetty valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet sekä taseen ulkopuoliset vastuut samoin kuin talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat sekä taseen ulkopuoliset vastuut. Tilinpäätösosa sisältää myös valtiontalouden kokonaislaskelmat. Valtioneuvosto hyväksyy valtion tilinpäätöksen osana hallituksen vuosikertomusta. Valtion tilinpäätöksen tarkastaa valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV).

Liitteessä 3 selostetaan toimenpiteet, joihin hallitus on ryhtynyt vireillä olevien eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta. Lausumat ja kannanotot vastauksineen on esitetty eduskunnan valiokuntien mukaan jaoteltuina.

Liitteessä 4 on katsaus valtion yhtiöomistuksen kehitykseen ja omistajapolitiikkaan. Katsaus sisältää selvityksen valtion omistajaohjauksesta (yritysvastuu, palkitseminen ja hallitusvalinnat), valtio-omistuksen taloudellisesta kehityksestä sekä kuvaukset yksittäisistä yhtiöistä.

Hallituksen vuosikertomuksen kehittäminen

Hallituksen vuosikertomuksen toimituskunta on sitoutunut vuosikertomuksen kehittämiseen.

Vuoden 2025 alussa voimaan tulleessa valtioneuvoston asetuksessa hallituksen vuosikertomuksesta (853/2024) päivitettiin vuosikertomuksen sisältöä koskevia määritelmiä erityisesti ministeriöiden toimialojen tuloksellisuuden kuvauksiin (Liite 1) liittyen. Samalla myös ministeriöille lähetettävää valmisteluohjetta selkeytettiin ja täsmennettiin keskeisten käsitteiden määritelmillä. Kuvausten tarkastelun painopistettä siirrettiin yksittäisistä toimenpiteistä laajempiin toimintokokonaisuuksiin, ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnin lähestymistapaa muutettiin tavoitteen saavuttamisen arvioinnista kertomusvuonna vaikuttavuuden kehityksen laajempaan analysointiin. Myös toimialojen riskien arviointitapaa rakenteistettiin aiempaan verrattuna. Raportoinnissa on kuitenkin edelleen kehitettävää, varsinkin taloudellisuuden ja tuottavuuden kehityksen arvioinnin osalta.

Vuosikertomuksen kertomusosan lainvalmistelua käsittelevässä luvussa on pyritty syventämään kokonaiskuvaa lainvalmistelusta ja sen kehittämisestä.

Vuosikertomuksen toimitustyössä yleisenä periaatteena on kertomuksen lukijaystävällisyys ja informatiivisuus. Tekstin selkeyteen kiinnitetään huomiota, ja sisältöä havainnollistetaan kuvioilla ja taulukoilla. Esitettyjä tietoja on täydennetty linkittämällä tekstiin muualla saatavilla olevilla relevantteja asiakirjoja, kuten selvityksiä tai tilastoja. Asioiden toistoa on pyritty välttämään, ja kokonaisuudessa on tavoiteltu tasapainoa tietosisällön yksityiskohtaisuuden ja laajuuden osalta.